

Historická půlkulatá a kulatá zastavení

1301 - (710 let) první písemná zmínka o městě.

1316 – (695 let) odkoupil nějaký Walther městské fojtství od správců Budišova – kanovníků olomoucké kapituly Dětricha a Jindřicha z Fulštejna a Wildenštejna. K fojtství patřily 3 lány polí, zahradník, 6 řeznických, 6 pekařských, 6 ševcovských krámů a lázně. Dále dostal povolení zřídit při městě ovčárnu a na Budišovce postavit mlýn o dvou kolech. Zmíněný Walther byl asi ve své době bohatým a významným mužem, neboť mu bylo uděleno i právo spolurozhodovat v soudních a hrdelních věcech a obdržel také právo rybolovu a honitby.

Z toho roku pochází také první písemná zmínka o existenci hradu Vildštejn.

1416 – neklidné poměry z konce 14. století měly za následek, že se olomoucké biskupství zadlužilo a muselo zastavit své komorní statky. Budišov byl v uvedený rok dán do zástavy biskupskému manovi Sigmundovi, poté jeho synovi Mikuláši z Bítova a Hanuškovi z Liptůně. Teprve v roce 1437 byla zástava 250 hřiven pražských grošů přenesena na hrad Šaumburk a město se na čas vrátilo do přímé správy biskupa Pavla.

1456 – (555 let) se poprvé písemně připomínají obce Guntramovice, Podlesí a Staré Oldřůvky v zástavní listině biskupa Bohuše ze Zvole.

1526 – (485 let) udělil městu král Ludvík právo na jeden týdenní trh.

1581 – (430 let) bylo městu uděleno významné privilegium od biskupa Stanislava Pavlovského – osvobodil všechny budišovské poddané od veškerých robot výměnou za dvojnásobné peněžní dávky. Toto privilegium bylo ve své době něčím neslýchané a mimořádné (nevolnictví bylo zrušeno patentem Josefa II. až v roce 1781). Zároveň povolil Budišovským výrobu sladu a vaření piva a jeho šenkování po celém budišovském statku. Stanislav Pavlovský je považován za nejschopnějšího biskupa v organizaci správních a sociálně hospodářských poměrů v historii existence komorních statků olomouckého biskupství. Tento biskup jako první zavedl tzv. Urbáře – první písemný přehled všech vesnic a měst s usedlými obyvateli, jejich majetek a dávky. Budišovský urbář byl sestaven v roce 1585. Například na základě jeho záznamů dnes víme, že město mělo v té době cca 1300 obyvatel.

1661 – (350 let) obdržel cech ševců nový cechovní pořádek (za biskupa Leopolda Viléma byla totiž postupně novelizována většina cechovních řádů). Kronika se zmiňuje o tom, že novými cechovními řády vycházel vstříc potřebám svých poddaných. V mnohých sporných případech při nedodržení cechovních ustanovení, umožnil městské radě právo zasahovat proti škůdcům a rušitelům cechů. Tím posílil pravomoc vrchnosti a městské rady.

1736 – (275 let) byl dostavěn kostel sv. Jakuba Většího v Guntramovicích. Dnešní krásná barokní stavba nahradila dřevěný kostelík, který je již uváděn v polovině 15. století.

1741 – (270 let) je v obci Guntramovice zavedena matrika.

1756 – (255 let) 12. června - vysvěcen budišovský Chrám Nanebevzetí Panny Marie biskupem Troyerem.

1786 – (225 let) byla budišovská farní škola přeměněna na školu hlavní a byla při ní zřízena též škola triviální.

Prvním známým budišovským lékařem byl Johann Nepomuk Schmiedt, který ve městě působil v letech **1806-1826**. Byl budišovský rodák a lékařskou fakultu vystudoval na krakovské univerzitě.

1816 – 1826 zvítězili budišovští poddaní ve sporech s vrchností o právo honitby, rybolovu a sběru dříví.

1856 - před 155 lety postavil Emil Morgenstern v místě mezi dnešním obchodním domem a poštou restauraci, kterou pováleční obyvatelé nazvali „U Pantáty.

- V tomto roce se ve městě konaly velkolepé oslavy na počest 100 výročí vysvěcení místního chrámu. Oslavy trvaly 8 dní.

1866 - řádila ve městě 3 ½ měsíců cholera, která si vyžádala 140 obětí.

1876 – (135 let) byla zahájena výstavba hlavních budov dnešního závodu Linaset.

1886 - (125 let) byla postavena dvoutřídní škola v obci Podlesí.

1891 – (120 let) mimořádná událost města, která na dlouhá léta ovlivnila život obyvatel, ale i hospodářské vývoj – byla uvedena do provozu železniční trať Suchdol n.O. – Budišov n.B.. Budišov se tak stal jedinou obcí tehdejšího libavského soudního okresu, která měla železniční spojení.

- založeno městské koupaliště na Berounské ulici při výjezdu z města směrem na Guntramovice.

1896 - (115 let) byl na vrcholu Červené hory otevřen první budišovský kamenolom Sigmundem Schnabelem.

- V témže roce byl založen židovský hřbitov v místě domu na Bezručově ulici a dnešní ulice Berounská a ČSA byly opatřeny kanalizací.

1901 – (110 let) Karlu Lorenzovi prodán pozemek na stavbu továrny na výrobu hospodářských strojů. V roce 1906 se stal novým majitelem továrny Johann V. Bierent.

- Byly vybudovány městské jatky za 60000 korun.

1911 – (100 let) – otevřena první mateřská škola na území města – Deutsche Kindergarten.

1911 – (100 let) byl zahájen stálý provoz městského kina. Budišovské kino patří mezi nejstarší na Moravě.

1911 – (100 let) počátek těžby ve dvou břidlicových dolech ve Starých Oldřůvkách.

1921 – (90 let) byl sloučen hasičský sbor Tabákové továrny s Městským hasičským sborem, který vznikl ve druhé polovině 19. století.

- V tomto roce uvádí kronika, že ve městě žilo 4 240 Němců, 47 Čechů a 39 příslušníků jiných národností.

1931 – zajímavá poznámka ve farní kronice: Podporu v nezaměstnanosti pobírá mnoho lidí, kteří si ji vůbec nezaslouží. Zákony mají mnoho chyb a nedostatků, a to vede k jejich zneužívání.

V únoru **1946** započal odsun budišovských občanů hlásících se k německé národnosti. 17. 12. 1946 mělo město 1 415 obyvatel, dosídlením se počet zvyšoval např. v roce 1961 na 2 514 obyvatel.

1946 – (**65 let**) založena Tělovýchovná jednota Sokol se 105 členy.

- Založen Hasičský sbor a ochotnický divadelní spolek.
- Veškerý lesní majetek byl převeden do státní správy.

1951 – (**60 let**) vznikla újezdní osvětová beseda, která se v r. 1955 přeměnila na samostatnou osvětovou besedu zaměřenou v činnosti pouze na město Budišov n.B.

- Zřízena školní jídelna a družina mládeže.
- Skončila výroba závodu Okula Nýrsko, pobočný závod Budišov n.B. a od 1.1. 1952 jej nahrazuje Bateria Slaný.
-

1956 – (**55 let**) – končí výroba Bateria Slaný a závod je převeden jako Lisovna nových hmot pod Vrbno p/Pradědem.

- Se osamostatňuje doposud LŠU, pobočka Vítkov na LŠU Budišov n.B.. Škola má 3 třídy s průměrným počtem žáků 65, které vyučovalo 5 pedagogů.
-

1961 – (**50 let**) otevírá závod LNH druhou mateřskou školu ve městě (1 městská a 1 závodní MŠ)

- První přehlídka divadelních ochotnických souborů ve městě (u příležitosti 15. výročí ochotnického divadla v Budišově n.B.
- Ve školním roce 1961/1962 dosáhla budišovská škola nejvyššího počtu žáků ve svých dějinách – 677 dětí ve 21 třídách.
- Byly zřízeny Komunální služby města Budišov n. B. s 15 provozovny a 44 pracovníky.

1966 – (**45 let**) se sloučila dvě myslivecká sdružení při JZD a státním statku v jedno.

1976 – (**35 let**) 1. ledna byly k městu Budišov n.B. připojeny obce Podlesí a Staré Oldřůvky.

Významné události od osmdesátých let do konce 20. století – příště.
Z historických zápisů zaznamenala Malušová Helena